

LBRIS | We know
Paul Murray books

Înțepătura de albină

*Traducere din limba engleză și note de
Justina Bandol*

Bookzone
BUCUREȘTI, 2024

LBRIS

We know
books

Sylviile

I

În orașelul vecin, un bărbat își omorâse soția și copiii. Bătuse ușile în cuie ca să nu poată ieși nimeni; vecinii îi auziseră alergând prin casă, țipând, cerând îndurare. La sfârșit, întorsese țeava puștii asupra lui.

Toată lumea vorbea despre asta – ce fel de om ar putea să facă așa ceva, ce secrete trebuie să fi ascuns. Se iscase o furtună de zvonuri despre aventuri amoroase, adicții, fișiere secrete pe calculator.

Elaine spusese doar că e de mirare că nu se întâmplă mai des. Își vârâse degetele mari în găicile blugilor și se uitase în lungul insipidei străzi principale a orașului. Mi s-ar părea absolut *normal*.

Ea și Cass se cunoscuseră la ora de chimie, când, în timpul unui experiment, Elaine turnase iod pe eczema lui Cass. Fusese din greșeală; Elaine plânsese mai mult decât Cass și insistase să meargă cu ea la cabinetul medical. De atunci rămăseseră prietene. Cass venea la Elaine în fiecare dimineață și mergeau la liceu împreună. La prânz își suflecau fustele lungi¹ și rătăceau prin supermarket, ascultând muzică pe telefonul lui Elaine și mâncând croasante de la raionul de patiserie, care se terminau până să ajungă la casă. Seara mergeau una la alta să învețe.

Lui Cass i se părea că o cunoaște pe Elaine dintotdeauna; n-avea niciun sens să nu fi fost vreodată prietene. Viețile lor semănau atât de mult încât era aproape straniu. Amândouă proveneau din familii bine-cunoscute în oraș: Dickie, tatăl lui Cass, deținea reprezentanța locală Volkswagen, iar Big Mike, tatăl lui Elaine, era om de afaceri și avea o fermă de vite. Amândouă erau un pic mai înalte decât media; amândouă erau foarte inteligente, de fapt, constant printre cele mai bune din clasă. Amândouă aveau de gând să părăsească într-o zi orașul și să nu se mai întoarcă niciodată.

Elaine, blondă cu ochi verzi, avea o siluetă fără cusur. Toate hainele cumpărate de pe net îi veneau perfect, ca și cum ar fi fost croite

¹ Cass și Elaine învață într-un liceu catolic pentru fete și poartă uniformă.

pentru ea. Când scria despre ea în jurnal, Cass folosea cuvinte de tipul „grație” și „stil”. Elaine avea ceea ce francezii numesc *je ne sais quoi*. Chiar și când își tăia unghiile de la picioare arăta de parcă ar fi mâncat o piersică.

Când Cass venea pe la ea, stăteau în camera lui Elaine cu veioza-carusel aprinsă și se uitau pe site-ul Miss Univers Irlanda. Elaine se gândea serios să se înscrie, deși nu atât pentru titlul în sine, cât pentru oportunitățile pe care i le-ar fi putut oferi. Câștigătoarea din anul precedent era acum ambasadoarea unei firme producătoare de sucuri.

Cass era de părere că Elaine e mai frumoasă decât toate concurențele prezentate pe net. Dar era complicat. Fetele care se întreceau să devină Miss Univers Irlanda și de acolo, mai departe, Miss Univers a întregii lumi/întregului univers trebuiau să fi depășit o adversitate. Una fugise de un război din Africa. Alta făcuse o operație în copilărie. O concurentă foarte slabă fusese cândva foarte grasă. Adversitatea trebuia să fie ceva rău, de exemplu o dificultate de învățare, dar nu chiar îngrozitor, gen să fi fost ținută zece ani într-un subsol de un pedofil. Eczema lui Cass ar fi fost adversitatea perfectă; se gândeau că, dacă ar fi stat suficient timp cu pielea lipită una de alta, Cass i-ar fi putut-o da și lui Elaine. Dar nu părea să meargă. Elaine spunea că cerința de a fi învins o adversitate i se pare nedreaptă. Dacă stai să te gândești, e aproape o discriminare.

Menajera bătu la ușă să le anunțe că Elaine are ora de înot. Elaine dădu ochii peste cap. Piscina era întotdeauna plină de plasturi și de oameni bătrâni. Uite, faptul că m-am născut *aici*, zise ea. Dacă nici asta nu e o adversitate, nu știu ce altceva ar putea fi.

Elaine ura orașelul lor. Toată lumea cunoștea pe toată lumea, toți știau cu ce te ocupi; dacă mergeai pe stradă, șoferii încetineau ca să vadă cine ești și să te salute. Nu existau magazine adevărate; în loc de McDonald's și Starbucks aveau Burgeri la Binchy și cafeneaua lui Mangan, unde proprietarii stăteau la teighea și te întrebau ce-ți mai fac părinții. Nici măcar un hotdog nu poți să-ți cumperi fără să-i spui cuiva toată povestea vieții tale, se plângea Elaine.

Micimea orașului n-ar fi fost atât de rea dacă locuitorii ar fi fost un pic mai sofisticăți. Dar, în afară de agricultură și de randaamentul fabricii de microcipuri, nu-i interesau decât sporturile galice. Fotbalul galic, hurlingul, *camogie*, echipele din comitat, Cupa, juniorii – astea erau singurele subiecte de discuție. Elaine ura GAA².

² Gaelic Athletic Association, organizație de promovare a sporturilor naționale irlandeze, în primul rând fotbalul galic și hurlingul. *Camogie* este varianta feminină a hurlingului.

În ciuda grației sale, nu era bună la sport. La cățărat pe frânghie ieșea întotdeauna ultima; la meciuri se mulțumea să stea pe tușă, unde se încrunta, dădea din cap scuturându-și părul și se lăsa dusă parcă fără voie dintr-o parte în alta de curentul general al jocului, ca o preafrumoasă frunză penată pe fundul unui ocean mugind zgomotos.

Comitetul Tidy Towns³, din care făcea parte mama lui Cass, mânca întruna rahat despre frumusețea naturală a zonei, dar Elaine nu înghițea așa ceva. În ochii ei, natura era aproape la fel de rea ca sportul. Faptul că tot timpul crește, că toate chestiile, gen lanuri sau orice altceva, mor și pe urmă, anul viitor, *revin la viață* – oare nimeni nu se prinde cât e de sinistru?

Nu sunt negativistă, spunea ea. Vreau pur și simplu să trăiesc într-un loc unde să-mi pot cumpăra o cafea bună, să nu trebuiască să văd plante și unde oamenii să nu pară făcuți din piure de cartofi.

Lui Cass nu-i păsa nici ei de GAA și era de acord cu lipsa generală de *je ne sais quoi*. Pentru ea însă, prezența lui Elaine era de ajuns ca să compenseze metehnele orașului.

Nu se mai simțise niciodată atât de legată de cineva. Când vorbeau prin mesaje seara – uneori stăteau treze până spre două noaptea –, intrau atât de mult pe aceeași lungime de undă, încât păreau aproape o singură persoană. Dacă Elaine îi scria lui Cass s-o întrebe ce naiba fusese cu puloverul ăla azi, ea știa imediat despre puloverul cui e vorba; un singur cuvânt, fără explicații, „bagatelă” sau „limbi”, o făcea câteodată să râdă atât de tare, încât tatăl ei o auzea din celălalt capăt al casei și venea s-o trimită la culcare. Într-un fel, astea erau cele mai frumoase momente – mai frumoase chiar decât orele pe care le petreceau împreună pe viu. Stând întinsă în pat, în timp ce mesajele zburau între ele, Cass simțea că zboară și ea undeva mult deasupra orașului, într-un spațiu pur în care nu existau decât ea și prietena ei cea mai bună.

După ore mergeau de obicei acasă la Elaine, dar câteodată, ca să mai schimbe, Elaine voia să vină ea la Cass. Îi plăcea să stea în bucătărie și să discute cu Imelda – așa-i spunea mamei lui Cass, „Imelda”, atât de dezinvolt și de firesc încât, după o vreme, Cass începu și ea să facă la fel. Ce bine-ți stă în colanții ăștia, Imelda! o lăuda Elaine. Serios, așa ți se pare? Întreba mama lui Cass/„Imelda” și, cu grație neverosimilă de trestie, se apleca să-și examineze

³ Tidy Towns („Orașe îngrijite”) este o competiție oficială în Irlanda. Aproximativ 700 de localități concurează anual pentru premii în diverse domenii de activitate și pentru titlul de „cel mai îngrijit oraș” irlandez.

coapsele la spate. Nu eram sigură de dungile astea. Exact dungile fac tot farmecul, conchidea categoric Elaine și Imelda părea fericită.

Mama lui Cass era vestită pentru frumusețea ei. Tot blondă cu ochi verzi. Ce ciudat că e maică-ta! îi spusese odată Elaine lui Cass. Nu ți s-ar părea mai logic să fiu eu fiica ei?

Atunci am fi surori! exclamase Cass.

Nu, vreau să zic în locul tău.

Cass nu prea știuse cum să reacționeze la asta. Dar ideea era oricum că Elaine se înțelegea mai bine cu Imelda decât ea. Mamei îi plăcea să-i dea lui Elaine creme de față să le încerce; făceau schimb de trucuri de frumusețe și sfaturi despre produse cosmetice. Cass era spectator la aceste conversații. Pe pielea ei nu merge nimic din cauza eczemei, spunea Imelda. E o adevărată adversitate, răspundea Elaine.

Odată Imelda le luase pe fete la cumpărături la Dublin, înainte de soldare. Reducerile încă nu fuseseră trecute pe eticheta de preț, numai clienții platinum știau de ele. Această elevare secretă deasupra celorlalți cumpărători o îmbătase de-a dreptul pe Elaine; se uitase la Imelda cum se abate asupra stativelor cu umerase, frunzărind fără milă hainele ca o împărăteasă la târgul de sclavi, de parcă ar fi putut vedea ce o deosebește ca o aură în jurul ei, o strălucire de platină.

Cass nu pricepea întru totul acest cult al Imeldei. După părerea ei, Elaine era mult mai frumoasă. Da, dar maică-ta are cel puțin, gen, treișpatru de ani, spunea Elaine. Se ține foarte bine.

Elaine considera că propria ei mamă nu îmbătrânise prea frumos și mărturisise odată că „frica ei cea mai mare” e ca nu cumva și frumusețea ei să fie efemeră și apoi să-și petreacă tot restul vieții ca una dintre ființele informe și bovine pe care le vedea târându-și căruciorul de piață printre mașinile din parcare de la Lidl.

Era adevărat: chiar și acum, ca mamă cu doi copii, Imelda avea asupra altora un efect electrizant. Când mergea pe stradă, femeile ridicau capul și o priveau lung, sorbind-o din ochi, de parc-ar fi asistat la un număr uluitor de acrobație. Bărbații se opreau și se bâlbâiau, cu pupilele dilatate, cu buzele tremurând întredeschise, ca și cum s-ar fi chinuit să articuleze un cuvânt inefabil.

Cass nu avea acest efect electrizant și, când spunea că e fiica Imeldei, lumea o privea o clipă ținută de parcă ar fi încercat să rezolve o ghicitoare, apoi o bătea compătimitor pe mână și zicea: Ah, tu semeni cu tata!

Elaine spunea că nu e vorba doar de frumusețe. Imelda avea aură, magnetism.

Nu-mi vine să cred că s-a căsătorit cu taică-tu, adăuga ea candidă.

Lui Cass îi venea și ei greu să creadă uneori – că tatăl ei, un om atât de meditativ, de sensibil, se lăsase sedus ca un găgăuță de farmecul absolut superficial al Imeldei. Nu voia s-o deprecieze în ochii lui Elaine și totuși nu înțelegea cum Elaine poate crede că Imelda are aură. A sta pe lângă mama ei însemna a asculta o transmisiune în direct a tot ce-i trecea Imeldei prin minte – un baraj neîntrerupt de gânduri, frânturi de gând și observații la nimereală, fiecare în sine nesemnificativă, dar care, laolaltă, te copleșeau. Trebuie să-ți fac programare la epilat definitiv pentru mustăcioara care-ți crește pe buză, spunea; și apoi, când nici nu apucaseși să-ți revii: Alea sunt lălele sau begonii? Uite-o pe Marie Devlin, știai că n-are niciun pic de gust? Nimic, zero absolut. Auzi, tipul ăla e arab? Ne-am umplut de arabi în ultima vreme. Ah, unde-am văzut că se vând borcănele cu *chutney*? Kay Connor mi-a zis că Anne Smith a slăbit, dar cică medicul i-a spus că nu de bine. Credeam că azi anunțaseră soare, văd că nu e soare deloc. Cine a inventat *chutney*, Gorbaciov? Și tot așa la nesfârșit – ascultând-o, aveai senzația că mergi printr-un viscol, un vârtej nebunesc de nimicuri albe, care te orbea.

Sincer, Cass ar fi preferat ca Elaine să nu vină niciodată pe la ea, ca după școală să meargă întotdeauna numai acasă la prietena ei, unde Augustina, menajera, le prepara cafea cu gheață, iar ele stăteau în camera lui Elaine și se uitau pe site-ul Miss Univers Irlanda, schimbând idei despre sex pe care nu le puseseră niciodată în practică și făcând clasamentul celor mai arătoși băieți din liceul aflat nu departe pe stradă.

În același timp, știa că trebuie să fie recunoscătoare pentru fascinația indiscutabilă pe care o exercită mama ei – recunoscătoare că în viața ei există ceva pe care Elaine îl invidiază, mai ales acum.

Pentru că, de fapt, viețile lor nu erau atât de asemănătoare pe cât își închipuia Elaine. Da, avea aceeași rachetă de tenis, același hanorac de culoarea piersicii. Dar, deși Elaine nu părea să-și fi dat încă seama, alte lucruri pe care le aveau în comun erau de fapt lucruri pe care le *avuseseră* în comun. Ambele familii țineau menajere braziliene⁴. Dar Marianna era plecată „în vizită la familia ei” de aproape un an și Cass știa că nu se mai întoarce. Ea însăși putea înșira cele mai bune magazine din New York și cele mai bune plaje

⁴ Brazilienii formează a doua cea mai numeroasă minoritate etnică în Irlanda.

din Cap d'Antibes; dar pe brațele lui Elaine dăinuiau încă urmele bronzului de vacanță, pe când, dacă se uita la propriile ei brațe – cu toate că încerca să nu se uite –, Cass vedea că, printre petele de eczemă, erau albe ca brânza, aproape la fel ca pânza cămășii urâte de uniformă.

Când își dăduse prima oară seama că afacerile „pierd din viteză”, așa cum se exprimase tatăl ei, se gândise că poate nu e un lucru rău. Elaine îi mărturisise recent că, înainte ca ele două să se împrietenească, Cass și ai ei i se păruseră niște înfumurați. Nu doar mie, se grăbise ea să explice. Așa cred majoritatea.

Cass fusese îngrozită. Știa că familia ei e bogată, dar ea nu se purtase niciodată ca și cum asta ar fi făcut-o specială. Poate nu le strica să fie aduși un pic cu picioarele pe pământ; așa Elaine ar fi înțeles că ea nu încearcă să se dea mare sau să iasă cu tot dinadinsul în evidență.

Pierderea de viteză devenise însă curând mai mult o cădere liberă. În showroom se adunase o atmosferă rău-vestitoare, sufocantă. Și cât îi plăcea pe vremuri să meargă acolo! Se uita de pe margini la caroseriile lucioase, la noul acesta sclipitor, aproape copleșitor, apoi se așeza pe rând în mașini, imaginându-și câte o viață pe potriva fiecăreia: prințesă, exploratoare, om de știință, zână. Acum nu mai putea suporta showroomul. Mașinile neubite, necumpărate, sclipind mai departe cu disperare, i se păreau asemenea unor maidanezi dintr-un adăpost pentru câini, care așteaptă să fie eutanasiați.

Tatăl ei își dădea toată silința s-o consoleze. Lucrurile o să-și revină, spunea. Sunt niște cicluri. Dar nu reușea decât să-i adâncească golul din stomac.

Dickie Barnes nu avea vreun talent înnăscut la vânzări. Când venea la firmă, Cass îl găsea adesea în biroul lui citind. Dacă se întâmpla să fie în showroom, era aproape mai rău. Câte un client venea să-și ia o mașină nouă și el îl îndruma către una la mâna a doua. Dacă omul voia una la mâna a doua, îl împingea spre un model mai mic și mai ieftin. Nu o dată Cass îl auzise convingând oamenii să nu mai cumpere deloc.

Când era întrebat despre asta, îi plăcea să-l citeze pe tatăl lui, bunicul lui Cass, care spusese că esențial în această afacere nu e să vinzi mașini, ci să construiești relații. Odată ce clientul are încredere în tine, e al tău pe viață. Și drept dovadă arăta spre stradă, unde o treime din mașinile care treceau aveau pe ele abțibildul cu Maurice Barnes Motors.

Numai că acum clienții încetaseră să mai vină.

Nu era vina tatălui. Se produsese o *criză*. Țsta era cuvântul folosit la știri: auzindu-l, Cass își închipuia ceva brusc și exploziv, ca o mașină care se izbește de un zid. Și totuși criza aceasta era lentă – de fapt, dura de ani de zile – și nu explodase nimic. Nu se întâmplase nimic vizibil și totuși, din cauza ei, pe piață nu mai erau bani. Chiar și băncile rămăseseră leftere. În anul anterior, fabrica de microcipuri concediase o sută de angajați; jumătate din magazinele de pe Strada Principală aveau în geam o foaie de hârtie care le mulțumea clienților pentru anii lungi de fidelitate. Toată lumea plutea pe aceleași ape.

Și totuși unii pluteau pe alte ape.

Tatăl lui Elaine „se băgase” împreună cu un dezvoltator să construiască un mic ansamblu rezidențial într-o margine a pădurii care se întindea în spatele terenului deținut de familia lui Cass. Acum dezvoltatorul dăduse faliment, iar casele neterminate se umpleau de igrasie; Elaine îi spusese lui Cass că Big Mike merge de câte trei ori pe săptămână la Dublin să se certe cu avocații. Și totuși, cumva, pe lângă vara petrecută parțial în Franța, în vacanța de la mijlocul semestrului de toamnă Big Mike își dusese familia la schi; aveau în continuare comandă permanentă de homari la raionul de pescărie și duminica, la slujbă, stăteau în primul rând de bănci.

Omul ăsta nu-i altceva decât un escroc, spunea mama ei. Nu-l putea suporta pe Big Mike, cu zâmbetul lui arogant, cu investițiile și cu ciocatele lui Gucci. Când el era un țăranoi care crescuse din donațiile Lions Club⁵!

Dar știa să-și pună căpățâna la contribuție, lucru care nu se putea spune despre alții.

Mama lui Cass nu reacționase prea bine la declinul afacerii. Avusese întotdeauna pasiunea cumpărăturilor. Îi știa pe nume pe toți curierii din oraș; dressingul ei *walk-in* era un paradis secret de pulovere și șaluri nepurtate, de ghete și cizme care se înghesuiau pe rafturile metalice ca niște dansatoare emoționate care așteaptă să dea buzna pe scenă. Acum, dată fiind situația, nu putea să mai facă shopping nici măcar la reduceri, ceea ce pentru ea era echivalent cu o condamnare la moarte. Aproape că nu mai ieșea din casă decât la întâlnirile comitetului Tidy Towns, care se țineau în camera de serviciu din buticul Unei Dwan, de pe Strada Principală.

Acasă, unde n-avea cine să se uite la ea, cădea în tristeți negre, nesuferite. Zăcea întinsă pe canapea, cu o revistă sprijinită pe

⁵ Filială a Lions Club International, organizație caritabilă mondială.

picioarele încrucișate, dând paginile cu atâta zgomot încât Cass o auzea de la etaj. Apoi, cu un sâsâit de nemulțumire, o arunca deoparte și începea să bântuie ca un leu în cușcă dintr-o cameră într-alta, pocnind din degete – „activă”, dar fără nimic de făcut, ca un adolescent pedepsit să stea în casă sau un pensionar prea energic închis la azil –, până când se hotăra să se apuce de ceva care în mod sigur avea s-o enerveze, să coacă o budincă, de pildă, sau să împletească șosete.

Nu se uita la știri. N-o interesa trăncăneala aia nesfârșită despre nu știu ce chestii globale și nu știu ce alte chestii economice. Când venea vorba de eșecul firmei, știa pe cine să dea vina.

Imelda susținuse multă vreme că Dickie și Cass sunt „în cârdașie”. Amândurora le plăceau cărțile, discuțiile inteligente. Există o legătură între ei care Imeldei i se părea că o exclude. Acum credea că fiica își „montase” tatăl împotriva firmei. Anul trecut avusese un proiect la geografie despre schimbarea climei: cu ajutorul părinților, trebuia să calculezi cu cât contribuie munca lor la încălzirea globală. Dickie se implicase trup și suflet; îi plăceau enorm temele. Stătuse cu Cass în bucătărie și făcuseră o listă cu toate mașinile pe care le vindea firma, estimaseră cât dioxid de carbon fusese produs în procesul de fabricație și apoi prin aducerea lor până aici, calculaseră cantitatea medie de gaze de seră pe care aveau să le emită în viața lor utilă. Apoi, la final, adunaseră cifrele.

Cass își amintea foarte clar momentul. Până atunci totul fusese distractiv. Ce naiba-i asta? spusese tatăl și-și mutase privirea de la poza cu sediul Maurice Barnes Motors făcută de Cass la imaginile cu refugiații din Bangladesh, uzi flească după ce satul lor dispăruse sub ape. N-are cum să fie corect, zisese, verificând din nou totalul.

Imelda spunea că Dickie nu mai fusese niciodată același după asta. Începuse să gătească feluri de mâncare vegetariene și să meargă la birou cu bicicleta. Ai înnebunit! zisese Imelda. Unde s-a mai pomenit ca un vânzător de mașini să se ducă la muncă pe bicicletă?

Maurice însuși, bunicul lui Cass, trebuise să vină din Portugalia ca să-l convingă să nu extindă parcul de vehicule puse la vânzare cu mașini electrice. Noi nu vindem unor arhitecți suedezi, Dickie! îi spusese el. Oamenii de aici vor motoare pe benzină! La noi se arde gazul, nu biodieselul, ce mama naibii!

Dar răul fusese deja făcut, era de părere Imelda. Dickie nu-și mai dăduse niciodată interesul. Și asta numai pentru că fata lui tăticu' făcuse atâta tapaj. Sper că ești fericită, domnișoară.

Cass nu putea nega: proiectul acela o tulburase. Nu era vorba doar de firma lor; era ea însăși implicată până peste cap în schimbarea climei. Faptul că stătea pe Instagram, că mânca o înghețată, că aprindea un bec – gesturile ei cele mai inocente lăsau o urmă toxică, de parc-ar fi avut un dublu, o umbră întunecată, pusă pe jaf, care pârjolea însăși lumea unde-și ducea existența. Săptămâni la rând umblase năucă, paralizată de gândul că e inerent nocivă. Stătea în pragul curții din spate a casei, privind florile, iarba și copacii din depărtare și imaginându-și că totul se înnegrește, că păsările și insectele cad din zbor. Chiar și în zilele bune, de exemplu atunci când Elaine îi dăruise o brățară din care avea două, își amintea dintr-odată de toate animalele pe cale de dispariție, de uscatul care avea să fie acoperit de ape, cum totul era condamnat – din cauza familiei Barnes.

Era totuși suficient de matură ca să-și dea seama că orele ei de geografie din anul de tranziție⁶ nu puseseră capăt comerțului global cu autovehicule. Se întâmplă peste tot în lume, mamă, îi spusese ea Imeldei. Nu e vina tatei. E un fenomen global.

Un fenomen global și un comportament de trântor, răspunsesse mama ei.

De asta Cass era atât de speriată când venea Elaine pe la ea. Dispoziția Imeldei oscila ca un felinar de corabie în furtună. Cine știe ce-ar fi putut spune? Risca să înceapă să se plângă de Dickie în fața lui Elaine și să dea totul în vileag. Și atunci? Ce-ar fi făcut Elaine? Și-ar fi schimbat în rău părerea despre Cass? Ar mai fi fost prietena ei, știind că viețile lor nu mai seamănă atât de mult?

Încerca s-o convingă să nu vină în vizită; își discredita subtil mama cât putea. Dar, deși recent i se terminase loțiunea tonică și se plângea că-și simte fața parcă dată cu asfalt, Imelda era superbă ca întotdeauna, iar Elaine rămânea obsedată de ea.

Elaine fu cea care observă fotografiile de la nuntă.

Se aflau în salon, unde, strict vorbind, n-ar fi trebuit să intre; Cass și PJ aveau voie aici numai când venea cineva în vizită, asta era regula. Dar Elaine voise să-l vadă pe unchiul Frank, care ei i se părea foarte sexy, chiar dacă era mort; oricum, spusese, teoretic și ea e musafir.

⁶ *Transition Year*, an facultativ de liceu în Irlanda, după clasa a X-a (primele zece clase sunt învățământ obligatoriu). E întrucâtva un echivalent prelungit al programului „Școala altfel” din România, cu numeroase activități practice și creative, dar include și ore de predare.